

PRIPOROČILO SVETA**z dne 12. julija 2016****v zvezi z nacionalnim programom reform Irske za leto 2016 in mnenje Sveta o programu Irske stabilnosti za leto 2016**

(2016/C 299/16)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik ⁽¹⁾ in zlasti člena 5(2) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ⁽²⁾ in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Komisija je 26. novembra 2015 sprejela letni pregled rasti, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2016. Evropski svet je na zasedanju 17. in 18. marca 2016 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda rasti. Komisija je 26. novembra 2015 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem je Irsko opredelila kot eno od držav članic, za katere bo opravljen poglobljen pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta glede ekonomske politike euroobmočja. To priporočilo je Evropski svet potrdil na zasedanju 18. in 19. februarja 2016, Svet pa ga je sprejel 8. marca 2016 ⁽³⁾. Irška bi morala kot država, katere valuta je euro, in zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev ekonomske in monetarne unije zagotoviti, da ta priporočila v celoti in pravočasno izvede.
- (2) Poročilo o državi za Irsko za leto 2016 je bilo objavljeno 26. februarja 2016. V njem je bil ocenjen napredek Irske pri izvajanju priporočil za posamezne države, ki jih je Svet sprejel 14. julija 2015, in doseganju njenih nacionalnih ciljev iz strategije Evropa 2020. Poročilo o državi vsebuje tudi rezultate poglobljenega pregleda v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Komisija je 8. marca 2016 predstavila rezultate poglobljenega pregleda. Na podlagi opravljene analize Komisija ugotavlja, da na Irskem obstajajo makroekonomska neravnotežja. Zlasti je bistvenega pomena odpraviti velike neto zunanje obveznosti ter javni in zasebni dolg, ki kljub izboljšanju še vedno predstavljajo ranljivosti.

⁽¹⁾ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

⁽²⁾ UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

⁽³⁾ UL C 96, 11.3.2016, str. 1.

- (3) Irska je 29. aprila 2016 predložila nacionalni program reform za leto 2016 in program stabilnosti za leto 2016. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.
- (4) Ustrezna priporočila za posamezne države so bila obravnavana pri načrtovanju programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov za obdobje 2014–2020. Kot je predvideno v členu 23 Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾, lahko Komisija od države članice zahteva, da pregleda svoj partnerski sporazum in ustrezne programe ter predlaga njihove spremembe, kadar je to potrebno za podporo izvajanju ustreznih priporočil Sveta. Komisija je zagotovila dodatne podrobnosti o tem, kako bo uporabila to določbo, v smernicah o uporabi ukrepov za povezovanje uspešnosti evropskih strukturnih in investicijskih skladov z dobrim gospodarskim upravljanjem.
- (5) Po zaključku postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem za Irsko veljajo preventivni del Pakta za stabilnost in rast ter prehodne določbe glede dolga. Vlada v svojem programu stabilnosti za leto 2016, ki temelji na predpostavki nespremenjene politike, načrtuje postopno izboljšanje nominalnega salda do presežka v višini 0,4 % BDP v letu 2018. Revidirani srednjeročni proračunski cilj, tj. strukturni primanjkljaj v višini 0,5 % BDP, naj bi bil po pričakovanjih dosežen v letu 2018. Vendar letna sprememba preračunanega ⁽²⁾ strukturnega salda v višini 0,1 % BDP v letu 2016 ne zagotavlja zadostnega napredka pri doseganju srednjeročnega proračunskega cilja. V skladu s programom stabilnosti se pričakuje, da se bo delež javnega dolga v BDP v letu 2016 zmanjšal na 88,2 % in se nato nadalje zmanjševal na 85,5 % v letu 2017. Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo te proračunske projekcije, je verjeten. Vendar potrebni ukrepi za podporo načrtovanim ciljem glede primanjkljaja od leta 2017 naprej niso bili dovolj podrobno opredeljeni. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2016 obstaja za Irsko ob nespremenjenih politikah tveganje določenega odklona od priporočene fiskalne prilagoditve v letu 2016, medtem ko je za leto 2017 napovedana skladnost. Napoveduje se, da bo Irska v letih 2016 in 2017 izpolnila prehodne določbe glede dolga. Svet na podlagi ocene programa stabilnosti in ob upoštevanju pomladanske napovedi Komisije iz leta 2016 meni, da bo Irska na splošno izpolnjevala določbe Pakta za stabilnost in rast. Kljub temu bodo potrebni nadaljnji ukrepi za zagotovitev skladnosti v letu 2016.
- (6) Prizadevanja za razširitev davčne osnove so bila omejena, nedavni davčni ukrepi pa so bili osredotočeni na znižanja in oprostitve. Potreben je nadaljnji napredek pri zagotavljanju učinkovitejšega in rasti prijaznejšega davčnega sistema. Irski organi izvajajo tekoči program pregledov davčnih odhodkov, katerega rezultati so objavljeni v letnem poročilu. Vendar pregled ne zajema davčnih odhodkov, povezanih z DDV, in še vedno obstajajo možnosti za razširitev davčne osnove na podlagi povečanja najmanj izkrivljajočih davkov.
- (7) Stroškovna učinkovitost, enakopraven dostop in vzdržnost ostajajo ključni izzivi sistema zdravstvenega varstva. Določeni deli reform napredujejo, vendar odhodki za farmacevtske izdelke, zlasti zaradi visoke cene zdravil z enim samim dobaviteljem, še naprej negativno vplivajo na stroškovno učinkovitost. Finančno poslovanje in informacijski sistemi so še vedno šibki, neenakopraven dostop do primarnega zdravstvenega varstva pa še vedno predstavlja problem. Približno 40 % prebivalcev ima prost dostop do splošnih zdravnikov, ostali pa morajo prevzeti celotne stroške. Večje negotovosti so prisotne v okviru obsežne reforme sistema zdravstvenega varstva, saj je model univerzalnega zdravstvenega zavarovanja v negotovem položaju.
- (8) Za spodbujanje trajne in uravnotežene rasti v prihodnosti je treba obravnavati vprašanje infrastrukture. Po najvišji vrednosti 5,2 % BDP leta 2008 so se javne naložbe zmanjšale na 1,8 % BDP leta 2013, preden so se leta 2014 nekoliko opomogle, vendar so bile še vedno precej pod povprečjem EU. Poleg tega je kriza očitno povzročila strukturno spremembo v sestavi splošnih javnofinančnih odhodkov, in sicer stran od naložb k tekoči porabi. Investicijski odhodki so v obdobju 2010–2013 znašali le 4,8 % vseh odhodkov, kar je manj kot polovica dolgoročnega povprečja v obdobju 1995–2008. Sedem let močno zmanjšanih javnih naložb je negativno vplivalo

⁽¹⁾ Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (UL L 347, 20.12.2013, str. 320).

⁽²⁾ Strukturni saldo, kot ga je preračunala Komisija na podlagi informacij iz konvergenčnega programa z uporabo skupno dogovorjene metodologije.

na kakovost in ustreznost infrastrukture ter vladno podporo za nematerialne naložbe. Obstajajo ključne pomanjkljivosti na področjih stanovanj, vode, javnega prevoza in zmogljivosti za blažitev podnebnih sprememb. Povpraševanje po novih stanovanjih v glavnih mestih trenutno močno presega ponudbo. Posledično so se cene in najemnine za stanovanjske nepremičnine v mestnih območjih leta 2014 močno povešale, preden se je v letu 2015 rast upočasnila. Trenutno ni dokazov o precenjenosti, vendar lahko ovire, ki omejujejo gradbeni sektor in ponudbo stanovanj, vključno z nekaterimi, ki so povezane z javno infrastrukturo, povzročijo tveganja neravnotežij, če ne bodo odpravljene. Sprememba v javnofinančnih odhodkih je vplivala tudi na podporo javnega sektorja za raziskave in razvoj ter inovacije, ki je bila leta 2014 nižja kot leta 2007. Kar zadeva javne naložbe v raziskave in razvoj, je Irska trenutno na 22. mestu v Uniji. To negativno vpliva na konkurenčnost MSP.

- (9) Brezposelnost je padla pod povprečje EU in je marca 2016 znašala 8,6 %. Dolgotrajna brezposelnost in gospodinjstva z nizko delovno intenzivnostjo pa so še vedno razlog za zaskrbljenost. Čeprav se je stopnja dolgotrajne brezposelnosti v preteklih letih zmanjšala, je delež brezposelnih, ki so dolgotrajno brezposelni, še vedno visok, in sicer 56,3 % v četrtem četrtletju leta 2015, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 48,3 %. Leta 2014 (zadnji primerljivi podatki) je bil delež ljudi, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, najvišji v EU, in sicer 21,1 %, kar je veljalo zlasti za enostarševska gospodinjstva. Delež otrok (starih od 0 do 17 let), ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost, je v letu 2014 padel na 30,3 %, vendar še vedno ostaja nad povprečjem EU, ki znaša 27,8 %. Ustrezen delež otrok, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost, v enostarševskih gospodinjstvih (62,5 % v letu 2014) je veliko višji od povprečja EU (48,2 %).
- (10) Irska je začela z uvedbo programa JobPath kot odziv na potrebe dolgotrajno brezposelnih in razvija pristop aktiviranja za spodbujanje ljudi s potencialom in željo, da bi na trgu dela imeli dejavnejšo vlogo. Še vedno pa ostaja izziv, kako razširiti zaposlitvene storitve za tiste, ki so tradicionalno izključeni s trga dela, vključno z invalidi in osebami, ki nudijo oskrbo. Na splošno je sistem socialnega varstva dobro zajezil učinke krize na revščino in neenakost, vendar ovire za vključujočo rast ostajajo. Nekaj napredka je bilo doseženega s postopnim ukinjanjem prejemkov, vendar zaskrbljenost še naprej vzbujajo pasti neaktivnosti za nekatera gospodinjstva. Kot odstotek plač so neto stroški otroškega varstva na Irskem med najvišjimi v Uniji, drugi najvišji za pare in najvišji za starše samohranilce. Kakovost zagotavljanja otroškega varstva je še vedno zaskrbljujoča. Tako je na primer leta 2014 delež diplomantov, ki delajo v sektorju predšolske vzgoje in varstva (15 %), ostal precej pod priporočeno ravno. Neusklajenost ponudbe in povpraševanja po znanjih in spretnostih ostaja, pri čemer se je na nekaterih področjih pojavilo pomanjkanje znanj in spretnosti, medtem ko so možnosti za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo še vedno nezadostne, zmanjšanje odhodkov za izobraževanje pa bi lahko negativno vplivalo na učne rezultate v prihodnosti.
- (11) Visoka zadolženost zasebnega sektorja odraža trajne oslavitve posojil. Konec junija 2015 je nekonsolidiran dolg zasebnega sektorja znašal 266,3 % BDP, kar je precej nad povprečjem euroobmočja. Čeprav se delež slabih posojil zmanjšuje zaradi oživitve gospodarstva in dejavnosti prestrukturiranja, je bil konec leta 2015 še vedno med najvišjimi v euroobmočju, in sicer je predstavljal več kot 16 % vseh posojil domačih bank. Poleg tega je konec leta 2015 pri 14,7 % hipotekarnih posojil prišlo do zamude pri odplačevanju, pri čemer so računi, ki so v zaostanku več kot dve leti, predstavljali skoraj 10 % celotnega stanja hipotekarnih posojil. Kljub napredku je večina hipotekarnega prestrukturiranja začasne narave, kar poudarja tveganje ponovnega neplačevanja, zlasti v primeru makroekonomskega poslabšanja ali zunanjega pretresa. Komerzialna nepremičninska posojila v lasti domačih bank ter poslovna posojila in posojila za MSP so še vedno problematična področja, pri čemer delež slabih posojil predstavlja 37,3 % oziroma 13,8 %. Kljub napredku bo za trajno prestrukturiranje teh računov potrebnega veliko več časa in prizadevanj. Še vedno se premalo uporabljajo postopki v primeru insolventnosti fizičnih oseb, stečaj, examinership (sodno varstvo v skladu z irskim pravom za gospodarske družbe v težavah) in druga sredstva za delni odpis dolga gospodinjstev in podjetij za obnovitev njihove sposobnosti preživetja. Uvedba centralnega registra posojil je potekala počasi, čeprav je bistvenega pomena za podporo preudarnemu dodeljevanju posojil.
- (12) Zakon o pravnih storitvah iz leta 2015 je bil uzakonjen, vendar so bile v pozni fazi postopka sprejete koncesije za pravne poklice, ki so občutno zmanjšale začetni cilj reforme. Izvajanje novega okvira se je šele začelo, zato je še prezgodaj, da bi z lahko z gotovostjo trdili, da se bo okrepila konkurenca in znižali stroški. Pravne storitve so vhodni dejavnik za vse gospodarske sektorje in njihovi stroški vplivajo na konkurenčnost Irske. Stroške bo

dejansko mogoče znižati le, če se določbe za povečanje konkurenčnosti in znižanje stroškov v načrtovanem regulativnem okviru uzakonijo po javnih posvetovanjih ali vključijo v predpise, ki jih bo izdal regulativni organ za pravne storitve.

- (13) V okviru evropskega semestra je Komisija izvedla izčrpno analizo ekonomske politike Irske in jo objavila v poročilu o državi za leto 2016. Prav tako je ocenila program stabilnosti in nacionalni program reform ter ukrepanje po priporočilih, ki jih je Irska prejela v prejšnjih letih. Glede na to, da je treba okrepiti splošno ekonomsko upravljanje Evropske unije z vključitvijo prispevka na ravni EU v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri tem ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialnoekonomsko politiko na Irskem, ampak tudi njihovo skladnost s pravili in smernicami EU. Priporočila v okviru evropskega semestra so izražena v priporočilih 1 do 3 spodaj.
- (14) Svet je ob upoštevanju te ocene preučil program za stabilnost, njegovo mnenje ⁽¹⁾ pa je izraženo zlasti v priporočilu 1 spodaj.
- (15) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda, ki ga je opravila Komisija, in te ocene preučil nacionalni program reform in program za stabilnost. Njegova priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 so izražena v priporočilih 1 in 3 spodaj –

PRIPOROČA, da Irska v obdobju 2016–2017 ukrepa tako, da:

1. Po odpravi čezmerne primanjkljaja doseže letno fiskalno prilagoditev v višini 0,6 % BDP za doseg srednjeročnega proračunskega cilja v letih 2016 in 2017. Uporabi nepričakovane koristi, ki so jih omogočili močni gospodarski in finančni pogoji ter prodaja sredstev, za pospešitev zmanjševanja dolga. Zmanjša ranljivost za gospodarska nihanja in pretrese, med drugim z razširitvijo davčne osnove. Izboljša kakovost odhodkov, zlasti s povečanjem stroškovne učinkovitosti zdravstvenega varstva in dajanjem prednosti javnim naložbam v osnovna sredstva, in sicer v raziskave in razvoj ter javno infrastrukturo, zlasti v promet, oskrbo z vodo in stanovanja.
2. Razširi in pospeši izvajanje aktivacijskih politik za povečanje delovne intenzivnosti gospodinjstev ter obravnava tveganje revščine med otroci. Nadaljuje ukrepe za spodbujanje zaposlovanja s postopnim ukinjanjem prejemkov in dodatkov. Izboljša zagotavljanje kakovostnega in cenovno dostopnega otroškega varstva za polni delovni čas.
3. Dokonča trajno prestrukturiranje za zmanjšanje slabih posojil, zagotovi vzdržnost zadolževanja gospodinjstev in posojilodajalce spodbudi k zmanjšanju dolga pretirano zadolženim, vendar uspešnim podjetjem. Pospeši uvedbo v celoti delujočega centralnega registra posojil, ki bo zajemal vse kategorije posojilodajalcev in posojilojemalcev.

V Bruslju, 12. julija 2016

Za Svet
Predsednik
P. KAŽIMÍR

⁽¹⁾ V skladu s členom 5(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.